

JURYRAPPORT

MATTHIJS VERMEULENPRIJS 2025

Winnaar van de Matthijs Vermeulenprijs 2025 is componist en musicus:

TREVOR GRAHL: ŚPIEWNİK

De jury kent de Matthijs Vermeulenprijs 2025 toe aan het werk Śpiewnik van Trevor Grahl.

DE JURY OVER DE COMPOSITIE VAN TREVOR GRAHL

De commissie van de Nederlandse Muziekprijs is uitzonderlijk enthousiast over het voorbeeldige. De jury is van mening dat Trevor Grahl met Śpiewnik niet alleen een uitzonderlijk vakmanschap als componist aan de dag legt, maar zich tevens toont als een integere en diepgravende muzikale denker, die erin slaagt persoonlijke geschiedenis, culturele identiteit en muzikale innovatie op subtiële wijze met elkaar te verweven.

In Śpiewnik transformeert Grahl het orgel tot een verrassend hedendaags instrument. De wijze waarop hij dit bereikt, beoordeelt de jury als bijzonder ingenieus. Met relatief eenvoudige middelen – zoals lange liggende noten, in stand gehouden met kleine gewichten, en een minutieus uitgewerkt, alternatief gebruik van registers – weet hij een geheel eigen, moderne klankwereld te scheppen. De jury ervaart dit als een verfrissend en origineel geluid, dat tegelijkertijd een diepe verbondenheid toont met het instrument en zijn tradities. Niemand schrijft voor orgel zoals Grahl dat doet.

De compositie is opgedragen aan de ouders van de componist, ter gelegenheid van hun 45-jarig huwelijk. Deze persoonlijke context resoneert op indrukwekkende wijze door in het werk. De inzet van een historische opname van de Poolse hymne Serdeczna Matko (Stainless the Maiden), gezongen door het gemengde koor van St. Hedwig's Church uit de jaren '70, creëert een vervreemdend alsook een nostalgisch effect. Door de bandopname extreem uit te rekken, ontstaan fonemen die zich lijken op te lossen in het klankweefsel van het orgel – alsof de tijd zelf uitgerekt wordt. De jury beschouwt dit als een aangrijpend muzikaal gebaar waarin verleden en heden in elkaar overvloeien.

De titel Śpiewnik – Pools voor 'koorboek' – verwijst niet alleen naar het bronmateriaal, maar ook naar de familiegeschiedenis van de componist. De emigratie van zijn Poolse betovergrootouders naar Canada eind 19e eeuw krijgt in dit werk een poëtische echo. De jury ervaart hoe Grahl via het klankmateriaal zijn roots verkent en betekenis geeft aan zijn plaats in een meervoudige culturele context. Daarmee is Śpiewnik voor de jury een werk met een hoge mate van oorspronkelijkheid en zeggingskracht.

De dramaturgie van het stuk is helder en overtuigend. De spanningsboog houdt de luisteraar voortdurend geboeid. Wanneer de hymne pas op ruim twee derde van het stuk expliciet hoorbaar wordt, is dat een emotioneel geladen moment. De jury prijst de compositie om deze zorgvuldige spanningsopbouw. De verrassende slagen op twee grote trommen tegen het einde van het werk, onzichtbaar voor het publiek, zorgen voor een onverwachte fysieke resonantie die het werk lang doet naklinken. Na dit keerpunt leidt Grahl de compositie met een veelheid aan puntige motiefjes – als herinneringen aan het eerste deel van het werk – solo op het orgel naar een verstilde climax.

De jury vindt dat Grahl met *Śpiwnik* een klankwereld heeft geschapen waarin herinnering en identiteit worden gevierd én bevraagd. Zijn werkwijze omschrijft zij als 'alsof je door een verrekijker en vergrootglas tegelijk kijkt': hij maakt het kleine groot, en toont hoe persoonlijke details universeel kunnen worden.

Grahl toont zich in dit werk niet alleen als een voortreffelijk componist, maar ook als een klankonderzoeker en verhalenverteller. Met zijn unieke behandeling van het orgel en zijn persoonlijke, historisch gewortelde benadering heeft hij een gelaagd werk gerealiseerd dat volgens de jury een blijvende indruk nalaat. *Śpiwnik* is een grensverleggend en ontroerend werk dat getuigt van grote artistieke maturiteit.

Den Haag, juni 2025

De jury van de Matthijs Vermeulenprijs 2025 bestaat uit Cécile de Vos (voorzitter), Persis Bekkering, Emine Bostanci, Jurjen Hempel, Gośka Isphording en Nora Mulder.

Over de Matthijs Vermeulenprijs

De Matthijs Vermeulenprijs is de belangrijkste Nederlandse compositieprijs, vernoemd naar de in 1967 overleden symfonisch componist Matthijs Vermeulen. Fonds Podiumkunsten stelt deze prijs ter waarde van 20.000 euro tweejaarlijks beschikbaar aan een Nederlands componist, die naar het oordeel van een onafhankelijke jury een bijzonder werk heeft gecomponeerd op het terrein van de hedendaagse muziek. Fonds Podiumkunsten organiseert sinds 2009 het selectieproces en uitreiking van deze compositieprijs, met als doel het compositieklimaat in Nederland te stimuleren.

Tijdens de Dag van de Componist, op zaterdag 21 juni 2025, wordt Trevor Grahl onderscheiden met de Matthijs Vermeulenprijs voor zijn werk *Śpiwnik*. De prijs wordt uitgereikt tijdens het slotconcert van de Dag van de Componist in Museum Speelklok in Utrecht, door Viktorien van Hulst, directeur van Fonds Podiumkunsten.